

04

EU-MIDIS

Euroopa Liidu vähemuste
ja diskrimineerimise uuring

Eesti keel

2010

Eriaruanne Politseikontroll ja rahvusvähemused

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA)

EU-MIDIS

EUROOPA LIIDU VÄHEMUSTE JA DISKRIMINEERIMISE UURING

MIS on EU-MIDIS?

EU-MIDIS on lühend nimetusest „Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring“.

Tegemist on esimese kogu ELi hõlmava uuringuga, mille käigus küsitakse sisserännanute ja rahvusvähemusse kuuluvate inimeste käest, millised on nende igapäevaelu kogemused diskrimineerimise ja kriminaalse ohvristamisega.

Kuna paljudest diskrimineerimis- ja ohvristamisjuhtumitest ei teatata ning vähemusrühmade diskrimineerimist ja ohvristamist puudutavaid andmeid kogutakse paljudes liikmesriikides vähe, on EU-MIDIS käesoleval ajal ELis kõige põhjalikum teabeallikas rahvusvähemuste diskrimineerimise ja ohvristamise ulatusest.

Aastal 2008 küsitleti 27s ELi liikmesriigis suuliselt kokku 23 500 sisserännanut ja rahvusvähemusse kuuluvat inimest.

Mõnede olulisemate küsimuste kohta võrdlusandmete saamiseks küsitleti lisaks kümnes liikmesriigis 5000 enamusrühmest inimest, kes elasid rahvusvähemustega samas piirkonnas.

Iga küsitlus kestis 20 min – 1 tund ning selle aja jooksul esitati inimestele rida üksikasjalikke küsimusi.

Neljas eri aruanne

Käesolev aruanne keskendub vastanute kogemustele politseikontrolliga ja politsei usaldamisele. Tegemist on neljanda EU-MIDISe eriaruandega, mis käsitleb konkreetseid uuringutulemusi.

EU-MIDISe eriaruanded annavad konkreetsetest uuringutest üksnes sissejuhatava läbilõike ja nende eesmärk on tutvustada lugejatele kesksemaid uuringutulemusi.

Põhjalik uuringu EU-MIDIS põhitulemuste aruanne avaldati detsembris 2009, sealt saab lisainformatsiooni valimi koostamisest ja küsitluste läbiviimise kohast igas liikmesriigis ning küsitlusega hõlmatud erinevate valdkondade üksikasjalikest tulemustest.

Kõik uuringu aruanded on kättesaadavad ameti veebilehel (<http://fra.europa.eu/eu-midis>):

- *Data in Focus 1: The Roma* (romasid käsitlev aruanne);
- *Data in Focus 2: Muslims* (moslemeid käsitlev aruanne);
- *Data in Focus 3: Rights Awareness and Equality Bodies* (õiguste teadvustamist ja võrdõiguslikkusega tegelevaid asutusi käsitlev aruanne);
- *EU-MIDIS: Main Results Report* (põhitulemusi käsitlev aruanne);
- *EU-MIDIS at a glance* (ülevaade uuringust);
- *Full technical report* (täielik tehniline aruanne);
- *Survey questionnaire* (täielik tehniline aruanne).

Küsimuste tekkimisel käesoleva tõlke kohta kasutage palun ingliskeelset versiooni, mis on selle dokumendi algvariant ja ametlik versioon.

4. ERIARUANNE – TÄHTSAMAD TULEMUSED POLITSEIKONTROLLI JA RAHVUSVÄHEMUSTE KOHTA

- Kuues liikmesriigis kümnest, kus uuriti samas piirkonnas elavaid vähemus- ja enamusrühmi, kontrollis politsei vähemusrühmadest vastanuid viimase 12 kuu jooksul sagedamini.
- Kui vaadelda vähemus- ja enamusrahvusest vastajate kontrollimise sagedust kümnes liikmesriigis, siis need, keda politsei kontrollis 12 kuu jooksul kolm või enam, olid ainult vähemusgrupi esindajad.
- Mõnda vähemusrühma kontrollib politsei eriti palju – näiteks Kreekas elavaid romasid pidas politsei 12 kuu jooksul kinni keskmiselt ligi kuus korda.
- Kümnes liikmesriigis, kus vähemus- ja enamusrahvusest vastajaid on võimalik võrrelda, oli vähemusrahvusest vastajate korral tõenäolisem kui enamusrahvusest vastajate korral, et neid kontrollitakse ühistranspordis või tänaval. Näiteks roma rahvusest vastajatest, keda politsei Ungaris kontrollis, viibis 83% sel hetkel ühistranspordis või tänaval, enamusrühmal oli vastav näitaja 10%. Põhja-aafriklastest, keda politsei Hispaanias kontrollis, viibis 81% sel hetkel ühistranspordis või tänaval, enamusrühmal oli vastav näitaja 30%.
- Kümnes liikmesriigis, kus vähemus- ja enamusrahvusest vastajaid on võimalik võrrelda, küsiti vähemusrahvusest vastajatelt politseikontrolli käigus üldjuhul suurema tõenäosusega isikut tõendavat dokumenti kui enamusrahvusest vastajatelt. Näiteks Itaalias küsiti 90% kontrollitud põhja-aafriklastest isikut tõendavat dokumenti, enamusrahvusest vastajate korral oli see protsent 48. Isikut tõendava dokumendi esitamist nõuti Kreekas 88% romadest ja 48% enamusrahvusest vastajatest.
- Kümnes liikmesriigis, kus vähemus- ja enamusrahvusest vastajaid on võimalik võrrelda, arvasid enamusrahvusest vastajad pigem, et politsei käitus nendega kontrollimise käigus lugupidavalt, samas kui rahvusvähemusse kuuluvad vastajad märkisid, et politsei käitus nendega lugupidamatult.
- Vähemusrühma esindajad, kes tajusid, et politsei kontrollis neid nende etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu, usaldavad politseid vähem kui need kontrollitud, kes ei seostanud seda enda kuulumisega rahvusvähemusse.
- Rohkem kui viiendik kõigist järgmistesse rühmadesse kuuluvatest vastajatest leidis, et politsei kontrollis neid viimase 12 kuu jooksul sisserännanu või rahvusvähemuse tausta tõttu: romad Kreekas (39%), põhja-aafriklaste Hispaanias (31%), romad Ungaris (24%), Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklaste Prantsusmaal (24%) ja põhja-aafriklaste Itaalias (21%).
- Iga teine kallaletungi, ähvarduse või raske ahistamise vähemusrahvusest ohvrite ütles, et ei teatanud nimetatud juhtumist politseile, sest ei usu, et politsei suudab midagi ette võtta.
- 13% kallaletungi, ähvarduse või raske ahistamise vähemusrahvusest ohvritest ütles, et ei teatanud nimetatud juhtumist politseile, sest neile ei meeldi politsei või nad kardavad seda ja/või neil on politseiga varasem halb kogemus.

UURING

EU-MIDISe uuringu küsimused hõlmasid järgmisi teemasid:

- küsimused selle kohta, kas vastajad on kogunud rahvusvähemuse tausta tõttu diskrimineerimist üheksas erinevas igapäeva elu valdkonnas ja kas nad on diskrimineerimisest teatanud;
- küsimused selle kohta, kuidas nad on tajunud erinevat liiki diskrimineerimist oma elukohajärgses riigis, samuti selle kohta, kas nad on teadlikud oma õigustest ja sellest, kuidas esitada kaebusi diskrimineeriva kohtlemise kohta;
- küsimused selle kohta, kas vastajad on olnud kuriteo ohvrid ja kas nad peavad kuriteo ohvriks langemise osaliseks või täielikuks põhjuseks oma kuulumist rahvusvähemusse ning kas nad teatasid nimetatud juhtumist politseile (kaasa arvatud mitteteatamise põhjused);

EU-MIDISe küsimustik on kättesaadav aadressil: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_Questionnaire.pdf

- küsimused kokkupuute kohta õiguskaitse, tolli ja piirkontrolliga ning selle kohta, kas vastajad pidasid ennast diskrimineerivate etniliste profiilide kasutamise ohvriteks.

VALIM

Hõlmas kõiki ELi liikmesriike.

Igas liikmesriigis 500–1500 küsitlust.

Uuriti valitud etniliste vähemuste, sisserännanute ja rahvusvähemuste rühmi.

Küsitlusaeg:

mai – november 2008

Valimimeetod:

Valdavalt juhuvalim:
27st liikmesriigist 22s.

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

MIKS ON OLULINE JÄLGIDA POLITSEI TEGEVUST JA RAHVUSVÄHEMUSI

Võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhinev õiguskaitse on iga demokraatliku ühiskonna nurgakivi. Pideva sisserände tõttu Euroopa Liitu, liikmesriikidevahelise liikumise ja olemasolevate traditsiooniliste rahvusvähemuste tõttu puutub õiguskaitse Euroopa Liidus üha enam kokku erinevate kogukondadega.

Kui arvestada, et õiguskaitse ei võitle üksnes kuritegevusega, vaid peab silmas ka ohvrite ja tunnistajate ning nende suuremate kogukondade vajadusi ja õigusi, võib õiguskaitset hakata hindama kui avalikku teenust, mis teenib mitmekesisel Euroopa elanikkonda. Sellest lähtudes küsiti uuringu EU-MIDIS raames vähemusrühmadelt, kuidas nad on igapäeva elu erinevates valdkondades, kaasa arvatud õiguskaitstes, tajunud ja kogunud diskrimineerimist etnilise päritolu ja sisserännanu tausta tõttu.

Politseitöö kui avaliku teenuse edukus on seotud sellega, kuidas politsei erinevaid kogukondi kohtleb ja kuidas seda kohtlemist tajutakse. Head suhted politseiga ja usaldus politsei vastu aitavad osaliselt seletada suuremat kuritegudest teatamise määra. Üks õiguskaitseorganite ja vähemuskogukondade heade suhete näitaja on eelkõige suur teatatud ja registreeritud rassikuritegude määr.

Käesolev aruanne vaatleb õiguskaitset võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise aspektist ning politseitöö kui avaliku teenuse seisukohalt. Rohkem kui 23 500 rahvusvähemuse ja sisserännanu taustaga küsitletu antud vastused on olulised tõendid rahvusvähemuste kogemustest seoses politsei tegevusega igas liikmesriigis ja võimalikust diskrimineerivast kohtlemisest. Aruandes esitatud tõendid võivad liikmesriikidel aidata tuvastada võimalikke probleeme politsei ja kogukonna suhetes ning neid lahendada.

Käesolevat EU-MIDISe eriaruannet tuleks vaadelda koos FRA trükisega „Politseitöö tõhustamine – etnilise päritolu alusel diskrimineerivatest profiilidest arusaamine ja nende koostamise ennetamine. Juhis“ (2010), milles käsitletakse etniliste profiilide koostamist politsei tegevuses.

ESIMENE KOGU ELI HÖLMAV UURING, MIS ANNAB ÜLEVAATE RAHVUSVÄHEMUSTE KOGEMUSTEST POLITSEIGA

Kuna õiguskaitse ja vähemuserühmade valdkonda on enamikes liikmesriikides vähe uuritud, annab käesolev aruanne esimese kogu ELi hõlmava ülevaate sellest, milline on teatud rahvusvähemuste ja sisserännanute kogemus õiguskaitsega. Vaid üksikud liikmesriigid eesotsas Ühendkuningriigiga koguvad süstemaatiliselt õigusemõistmisega seotud andmeid või uurivad mingil tasemel õiguskaitsega seotud tegevust, kaasa arvatud politseikontrolle, ning selle mõju erinevatele rühmadele. Ometigi annab selline anonüümselt koondandmetena kogutav teave olulisi tõendeid, et tuvastada võimalikku diskrimineerivat politseitegevust, mis kontrollimata jätmise korral võib kahjustada politsei ja kogukonna suhteid.

Pidades oluliseks täpsemalt mõõta õiguskaitsega seotud kogemuste erinevust, **pühendas EU-MIDIS osa uuringust kümnes liikmesriigis toimunud enamusrahvusest inimeste küsitlemisele, et saada teada, millised on nende kogemused politseikontrolliga.** Et tulemused oleksid otseselt võrreldavad viidi need küsitlused läbi enamusrahvusesse kuuluvate vastajate hulgas, kes elasid küsitletud rahvusvähemustega samas piirkonnas, et. Selles suhtes on ka need järeldused omal moel esimesed, sest neis võrreldakse vähemus- ja enamusrahvuse kogemusi kümnes liikmesriigis.

MIDA UURINGUS KÜSITI?

Uuringus küsiti vastajatelt erinevaid õiguskaitset puudutavaid küsimusi järgmistes valdkondades:

Politseikontroll ja kontakt politseiga

- Enne küsimist politseiga kokkupuutumise kohta esitati vastajatele üldine küsimus, kas nad pigem usaldavad politseid või mitte.
- Vastajatelt küsiti, kas politsei on neid kontrollinud viimase 12 kuu jooksul küsitluse toimumise riigis (*kontrollimise kogemus*), ning kui neid oli kontrollitud, siis kas nad arvavad, et neid peeti kinni nende sisserännanu või rahvusvähemuse tausta tõttu (*kontrollimise tajumine*), millele tavaliselt viidatakse kui etniliste profiilide koostamisele.
- Kui neid oli kontrollitud, küsiti neilt rida küsimusi kontrollimise olemuse kohta, sealhulgas selle kohta, mida politsei tegi ja kas politsei kohtles neid lugupidavalt.

Kuriteo ohvriks olemine ja politseile teatamine

- Vastajatelt, kes olid langenud kallale tungi, ähvarduse või raske ahistamise ohvriks, küsiti, kas nemad või keegi teine teatas juhtunust politseile.
- Kui juhtunust politseile ei teatatud, küsiti vastajatelt mitteteatamise põhjust.
- Kui juhtunust teatati politseile, küsiti vastajatelt, kas nad olid rahul sellega, kuidas politsei juhtumit käsitles.

POLITSEIKONTROLL JA DISKRIMINEERIVA KOHTLEMISE TAJUMINE: ERINEVUSED VÄHEMUSRÜHMAD VAHEL

DISKRIMINEERIVA ETNILISE PROFILI KOOSTAMINE:

FRA trükises „Politseitöö tõhustamine – diskrimineerivatest etnilistest profiilidest arusaamine ja nende koostamise ennetamine. Juhis“ (2010) kirjeldatakse *diskrimineeriva* etnilise profiili koostamisena seda, kui:

- isikut koheldakse teiste samas olukorras olevate isikutega võrreldes halvemini (st diskrimineerivalt), näiteks peavad politseivõimud ta kinni ja otsivad läbi;
- politsei otsustab rakendada võimu pelgalt või peamiselt isiku rassi, etnilise päritolu või religioosse kuuluvuse alusel;

FRA juhises selgitatakse, millal võib profiili koostamist selliste tegurite alusel nagu rass, etniline päritolu ja religioosne kuuluvus, pidada õigusvastaseks ning kasutatakse terminit „diskrimineeriva etnilise profiili koostamine“, et eristada õigusvastast profiili koostamist õiguspärasest profiili koostamisest.

Politseikontrolliga seotud uuringutulemuste analüüsimise viise on erinevaid.

Seda arvestades on joonisel 1 kõigi uuritud vastajate kohta toodud järgmised andmed:

- 1) summaarne protsendimäär igas liikmesriigis küsitletud igast vähemusrühmast, keda politsei kontrollis viimase 12 kuu jooksul – arvatud esimese ja teise protsendimäära liitmise teel;
- 2) protsendimäär igas liikmesriigis küsitletud igast vähemusrühmast, keda politsei kontrollis viimase 12 kuu jooksul ja kes arvas, et see toimus etnilise või sisserännanu tausta tõttu – esimene protsendimäär;
- 3) protsendimäär igas liikmesriigis küsitletud igast vähemusrühmast, keda politsei kontrollis viimase 12 kuu jooksul, aga kes märkis, et see ei toimunud etnilise või sisserännanu tausta tõttu – teine protsendimäär.

Tulemuste tõlgendamise näide:

Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklastest vastajaid Iirimaa jälgib politsei pingsalt – 59% kõigist selle rühma vastajatest peeti kinni viimase 12 kuu jooksul. Vaid 6% kõigist küsitletud Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklastest arvas, et neid kontrolliti viimase 12 kuu jooksul etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu, samas kui 53% küll märkis, et politsei kontrollis neid viimase 12 kuu jooksul, kuid ei seostanud seda diskrimineeriva profiili kasutamisega politsei poolt.

Romadest vastajaid Kreekas jälgib politsei samuti pingsalt – 56% kõigist selle rühma vastajatest peeti viimase 12 kuu jooksul kinni; 39% kõigist küsitletud romadest Kreekas ütles, et neid kontrolliti eelkõige etnilise päritolu tõttu, ja üksnes 17% märkis, et kokkupuude politseikontrolliga ei olnud seotud etnilise päritoluga.

Kõige murettekitavamad on joonisel 1 esitatud tulemustest need vastajarühmad, kes tajuvad diskrimineeriva profiili kasutamist politsei poolt kõige rohkem. Näiteks märkis järgmistes rühmades rohkem kui viiendik küsitletuid, et neid kontrolliti etnilise või sisserännanu tausta tõttu: romad Kreekas (39%), põhja-aafriklased Hispaanias (31%), romad Ungaris (24%), Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklased Prantsusmaal (24%) ja põhja-aafriklased Itaalias (21%).

Nende liikmesriikide korral, kus küsitleti rohkem kui ühte rühma, ilmnevad mõned silmatorkavad erinevused ja sarnasused uuritud rühmade vahel selles, kuidas tajuti etnilisi profile. Näiteks märkis Hispaanias 31% kõigist küsitletud põhja-aafriklastest, et politsei kontrollis neid sisserännanu või etnilise vähemuse tausta tõttu, samas kui nõndasamuti arvas 13% lõunaameeriklastest ja 5% rumeenlastest. Need tulemused võivad viidata politsei diskrimineerivale tegevusele, mis mõjutab teatud vähemusrühmi ebaproportsionaalselt rohkem kui teisi. Võrdluseks on Prantsusmaal märgata sarnasemat profiili olemasolu tajumist küsitletud Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklaste (24%) ja põhja-aafriklaste (18%) vahel ning Itaalias põhja-aafriklaste (21%), albaanlaste (16%) ja rumeenlaste vahel (14%).

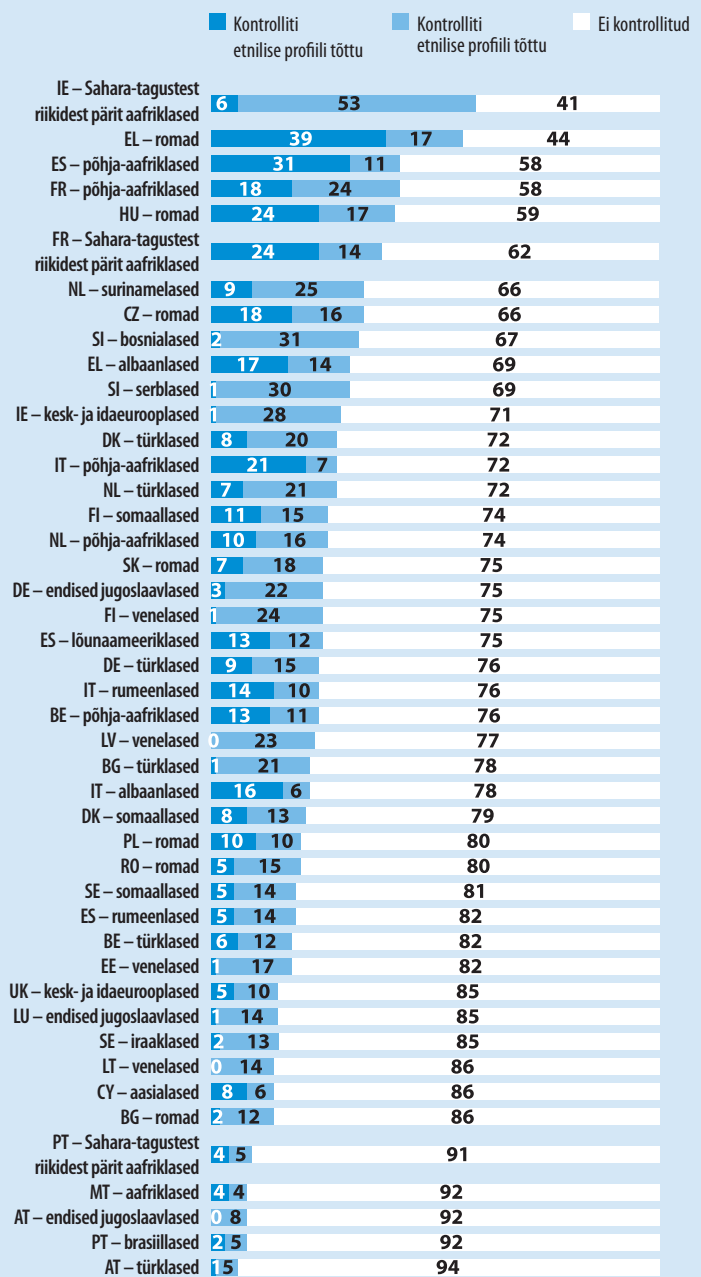
Samal ajal ilmneb tulemustest, kuidas mõned üldiselt sama taustaga vastajarühmad tajuvad politseikontrolli liikmesriigiti erinevalt. Näiteks arvas Hispaanias 31% põhja-aafriklastest, et politsei kontrollis neid nende etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu (etnilise profiili koostamine), samas kui Prantsusmaal arvas sedasama 18% põhja-aafriklastest; ning Kreekas leidis 39% romadest, et nad kogesid etnilisest profiilist lähtumist politsei poolt, samas kui Rumeenias märkis üksnes 5% ja Bulgaarias 2% romadest konkreetselt, et politsei kontrollis neid etnilise päritolu tõttu. Sellise erinevuse üks seletus, millele on viidatud romasid käsitlevas eriaruandes, võib olla tõsiasi, et Bulgaarias ja Rumeenias on romad tavaühikonnast, kaasa arvatud politsei tegevusest, rohkem isoleeritud ning puutuvad seetõttu võimaliku diskrimineerimisega harvemini kokku.

Positiivsena võib märkida, et kui võrrelda tulemusi kõigi uuritud rühmade vahel, siis ilmneb, et vene või endise Jugoslaavia päritolu vastajad leidsid üldiselt, et neid kontrolliti harva etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu. Siiski on neile rühmadele, kes ütlesid, et politsei pidas neid kõige sagedamini kinni etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu (nagu romad, põhja-aafriklased ja Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklased) iseloomulik tumedam nahavärv kui neile, kes märkisid, et neil on diskrimineeriva politseikontrolliga kõige väiksem kogemus.

Üks viis antud tulemuste paremaks mõistmiseks on vaadelda nende kümne liikmesriigi andmeid, kus küsitleti ka enamusrühvuse esindajaid, sest see võimaldab näha tulemusi kontekstis, st võrdluses enamusrühvuse kogetud n-ö normaalse politseitõega.

Joonis 1

Viimase 12 kuu jooksul politsei poolt kontrollitud (%)

EU-MIDIS, küsimused F3 ja F5

POLITSEIKONTROLL: ERINEVUSED UURITUD VÄHEMUS- JA ENAMUSRÜHMADE VAHEL

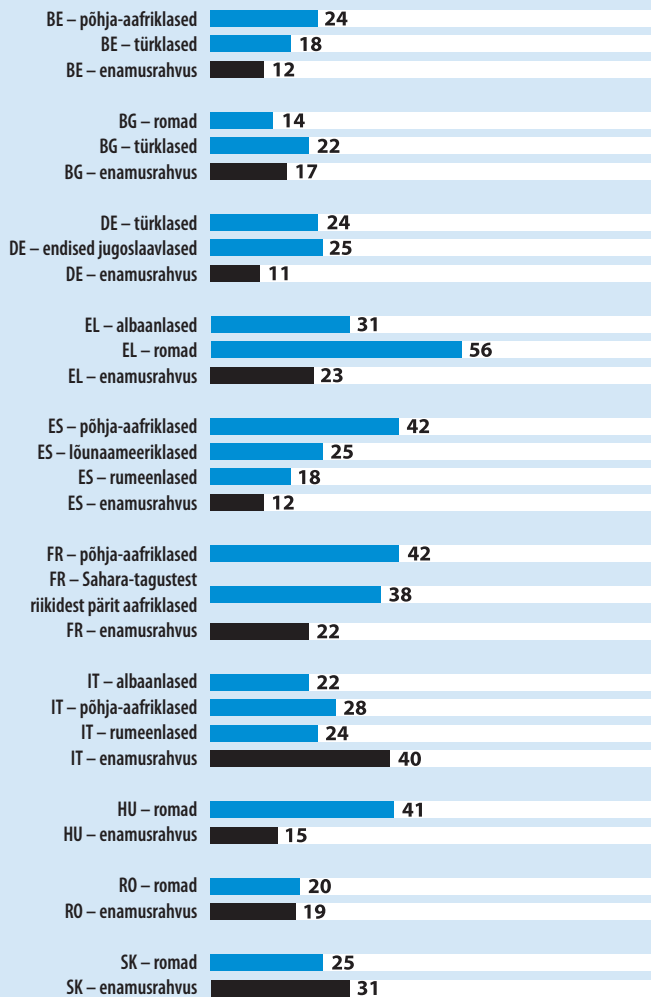
Politsei poolt kontrollitud inimeste osakaal

Kümnnes liikmesriigis küsiti rahvusvähemusse kuuluvate vastajatega samas piirkonnas elavatelt enamusrahvuse liikmetelt, kas politsei on neid viimase 12 kuu jooksul kinni pidanud¹.

Jooniselt 2 nähtub, kas rahvusvähemusse kuuluvaid vastajaid kontrollib politsei sagedamini kui enamusrahvusest vastajaid. Kuna aga enamusrahvusse kuulujailt ei küsitud, kas nad arvavad, et neid kontrolliti nende rahvusvähemuse päritolu tõttu, kirjeldavad tulemused üksnes igas rühmas kontrollitute osakaalu ning etnilise päritolu alusel diskrimineeriva profiili koostamise osas tuleks neisse suhtuda ettevaatusega. Sellest lähtuvalt saab täheldada järgmist:

Joonis 2

Viimase 12 kuu jooksul politsei poolt kontrollitud; küsitlud enamusrahvusest valimi ja vähemuserühmade tulemused kümnes liikmesriigis (% kõigist vastanutest)

EU-MIDIS, küsimus F3

- Kuues liikmesriigis kümnest, kus küsitleti nii vähemuskui enamusrahvusest inimesi, kontrollis politsei rahvusvähemusest vastajaid viimase 12 kuu jooksul sagedamini.

- Kahes liikmesriigis kümnest, kus küsitleti nii vähemuskui enamusrahvusest inimesi, kontrollis politsei enamusrahvusest vastajaid viimase 12 kuu jooksul sagedamini (Itaalias ja Slovakkias).

- Bulgaarias on olukord mitmekesine – 14% romadest, 17% enamusrahvusest ning 22% türklastest vastajatest märgib, et politsei kontrollis neid viimase 12 kuu jooksul.

- Rumeenias puudub kontrollimiste osas selge erinevus romadest (20%) ja enamusrahvusest (19%) elanike kogemuste vahel.

Testides statistiliselt olulisi erinevusi enamusrahvuse ja rahvusvähemuse vastajate vahel kümnes liikmesriigis², ilmneb uuringust EU-MIDIS, et enamikel juhtudel ei ole need erinevused juhuslikud.

Nõnda esineb politseikontrolli osas mõningaid äärmuslikke erinevusi enamusrahvuse ja rahvusvähemuse kogemuste vahel, näiteks:

- Ungaris kontrolliti viimase 12 kuu jooksul 15% enamusrahvusest vastanutest ja 41% vastanud romadest;

- Kreekas kontrolliti viimase 12 kuu jooksul 23% enamusrahvusest vastanutest ja 56% vastanud romadest;

- Hispaanias kontrolliti viimase 12 kuu jooksul 12% enamusrahvusest ja 42% põhja-aafriklastest vastanutest;

- Prantsusmaal kontrolliti viimase 12 kuu jooksul 22% enamusrahvusest ja 42% põhja-aafriklastest vastanutest.

¹ Uuringu eelarve võimaldas enamusrahvuse küsitlemist üksnes kümnes juhuslikult valitud liikmesriigis 27st.

² Usaldusnivoo 95%, Pearsoni hii-ruut test.

Politseikontrollide sagedus

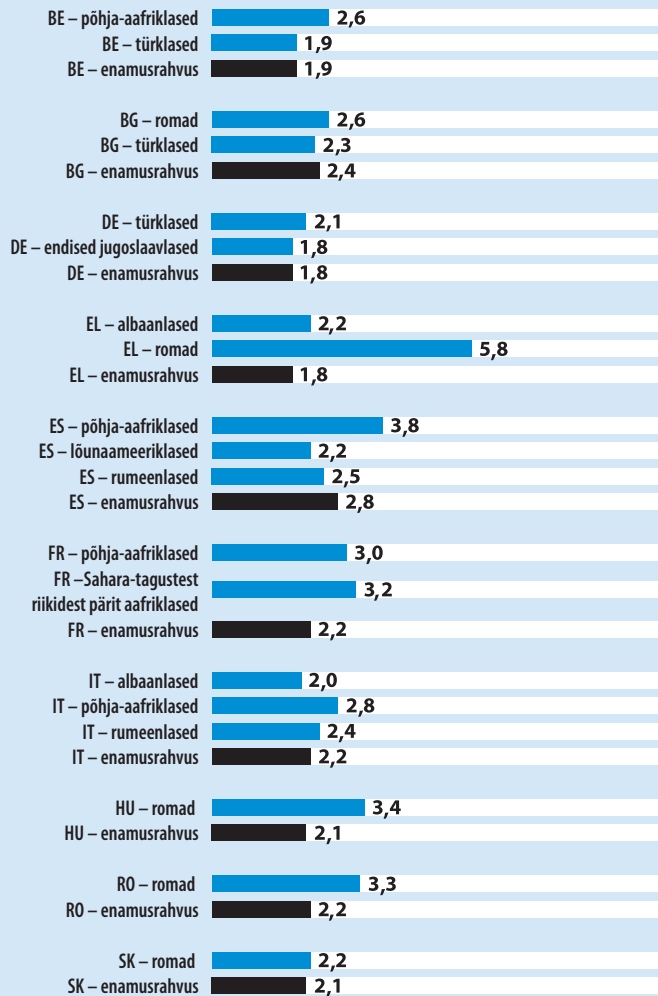
Vastajatelt, kes kinnitasid, et politsei on neid viimase 12 jooksul kontrollinud, küsiti, kui tihti seda juhtus.

Joonisel 3 ilmneb, et paljudes liikmesriikides kontrolliti vähemusrühmadest vastajaid keskmiselt rohkem kui enamusrühvusest vastajaid. **Vaadeldes neid rühmi, kes märkisid, et politsei kontrollis neid viimase 12 kuu jooksul kolm või enam korda, näeme selles kategoorias üksnes vähemusrühmi** – kusjuures Kreekas elavaid romadest vastajaid kontrolliti 12 kuu jooksul keskmiselt ligi 6 korda.

Need tulemused näitavad, et mõnda vähemusrühma jälgib politsei pingsalt. Võimalikud järeldused vähemus- ja enamusrühma vastajate erinevatest kogemustest seoses politseitööga panevad muretsema, eriti kui arvestada asjaoluga, et paljud vähemusrühmad on politsei suhtes ettevaatlikud. Nagu nähtub mõningatest uurimustest ja sündmustest kolme viimase aastakümne jooksul – alates 1981. aasta rassirahutustest Londoni eeslinnas Brixtonis³ kuni 2005. aastal peamiselt sisserännanute elupaigaks olevates Pariisi eeslinnades toimunud laiaulatuslike rahutusteni, mille keskus oli Clichy-sous-Bois⁴ – peab politsei oma tegevuses ilmselgelt olema tähelepanelik, et mitte külvata usaldamatust või halvimal juhul põhjustada rahutusi kogukondades, kes niigi tunnevad, et neid diskrimineeritakse etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu. Kuna politsei esindab riiki (ja seega ühiskonda tervikuna), peab tema nähtavus ja tegutsemine olema mittediskrimineeriv. Seda silmas pidades võib politsei tegevus tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust ja kaasatust.

Joonis 3

Politseikontrollide sagedus viimase 12 kuu jooksul (nende hulgas, keda kontrolliti); küsitletud enamusrühvusest valimi ja vähemuserühmade tulemused kümnes liikmesriigis

EU-MIDIS, küsimus F4

³ The Brixton Disorders, 10-12 April 1981 (The Scarman Report), Cmd 8427, London: Home Office (1981).

⁴ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4413964.stm>.

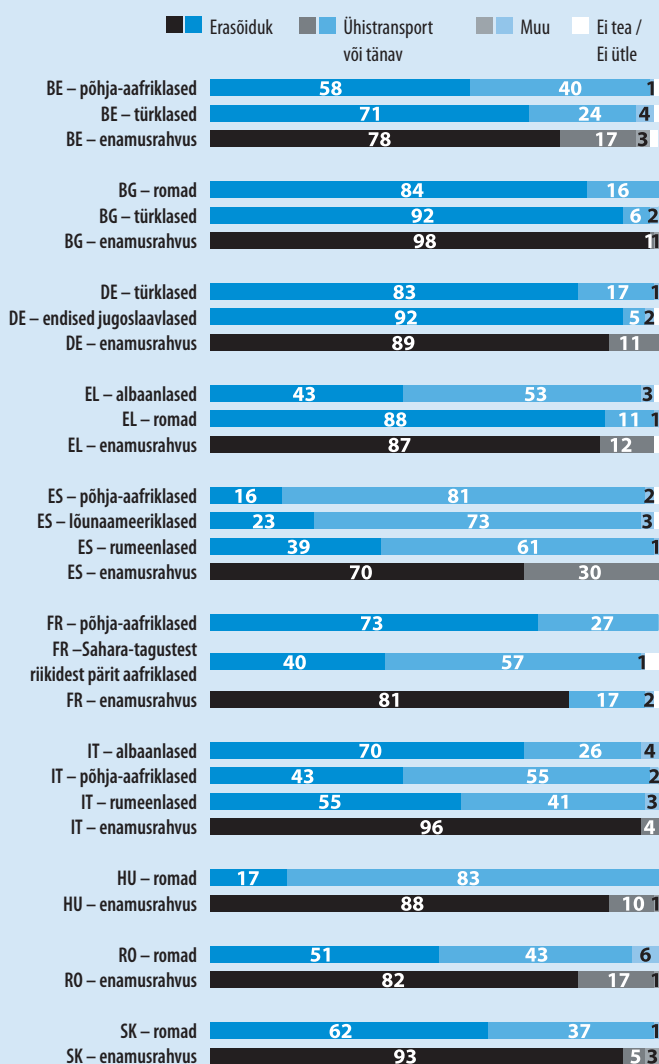
Kontrollimise asjaolud

Uuringus küsiti inimestelt nende viimase politseikontrolli asjaolude kohta: kas nad peeti kinni erasõidukis, ühistranspordis või tänaval. Joonisel 4 esitatud tulemused näitavad, et kümnes liikmesriigis küsitletud enamusrahvusest vastajatest 70–98% viibis kontrollimise hetkel erasõidukis. Samas kõigub erasõidukis kontrollimise tõenäosus erinevate küsitletud vähemusrühmade vahel oluliselt ning ühistranspordis või tänaval kontrollitakse rahvusvähemusse kuulujaid suurema tõenäosusega kui enamusrahvusest vastajaid. Näiteks Prantsusmaal pidas politsei ühistranspordis või tänaval kinni 17% enamusrahvusest vastajatest, 27% põhja-aafriklastest ja 57% Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklastest.

Uuringust EU-MIDIS ilmneb, et politseikontrolli tõenäosus viimase 12 kuu jooksul oli oluliselt suurem nende rahvusvähemusse kuuluvate vastajate korral, kellel isiklikult või kelle majapidamises oli sõiduk (31%), võrreldes nende rahvusvähemusse kuuluvate vastajatega, kellel kas isiklikult või kelle majapidamises ei olnud sõidukit (15%).

Joonis 4

Viimase politseikontrolli asjaolud (nende hulgas, keda kontrolliti); küsitletud enamusrahvusest valimi ja vähemusrühmade tulemused kümnes liikmesriigis (%)

EU-MIDIS, küsimus F6

Eelnevat silmas pidades võib antud tulemuste tõlgendamisel kaaluda kahte eeldust, mida uuring ei suutnud kontrollida. Esiteks, et liikmesriikides elavad enamusrahvusest inimesed omavad erasõidukit suurema tõenäosusega kui mõned vähemusrühmad ja seetõttu kontrollitakse neid pigem erasõidukis kui ühistranspordis või tänaval. Teiseks, et politseikontrollid kujutavad endast kõige sagedamini rutiinseid liikluskontrolle. Kui mõlemad eeldused on õiged, aitab see selgitada suurt kontrollimise määra enamusrahvuse hulgas sellistes riikides, nagu Itaalia, kus erasõidukis peeti kinni 96% enamusrahvusest vastajaist, samas kui küsitletud põhja-aafriklaste hulgas oli sama näitaja 43%, rumeenlastel 55% ja albaanlastel 70%.

Politsei tegevus kontrollimise käigus

Neilt, keda politsei kontrollis viimase 12 jooksul, küsiti, mida politsei kontrollimise käigus tegi.

Joonisel 5 on toodud peamised politsei toiminguid kontrollimise ajal kümnes liikmesriigis küsitletud vähemusrühmade lõikes. Kuna paljusid enamus- ja vähemusrühma vastajaid kontrolliti erasõidukis, seisnes politsei peamine tegevus juhiloa või sõiduki dokumentide küsimises. Mõnedes riikides ja mõnede rahvusvähemusse kuuluvate vastajate korral võis täheldada, et politsei otsis läbi ka vastajad või nende sõidukid. Seda juhtus 68% romadega Kreekas (võrreldes 9% enamusrahvusest ja 4% albaanlastest vastajatega), 46% Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklastega ja 38% põhja-aafriklastega Prantsusmaal (võrreldes 21% enamusrahvusest vastajatega) ja 33% põhja-aafriklastega Belgias (võrreldes 17% türklastest ja 8% enamusrahvusest vastajatega).

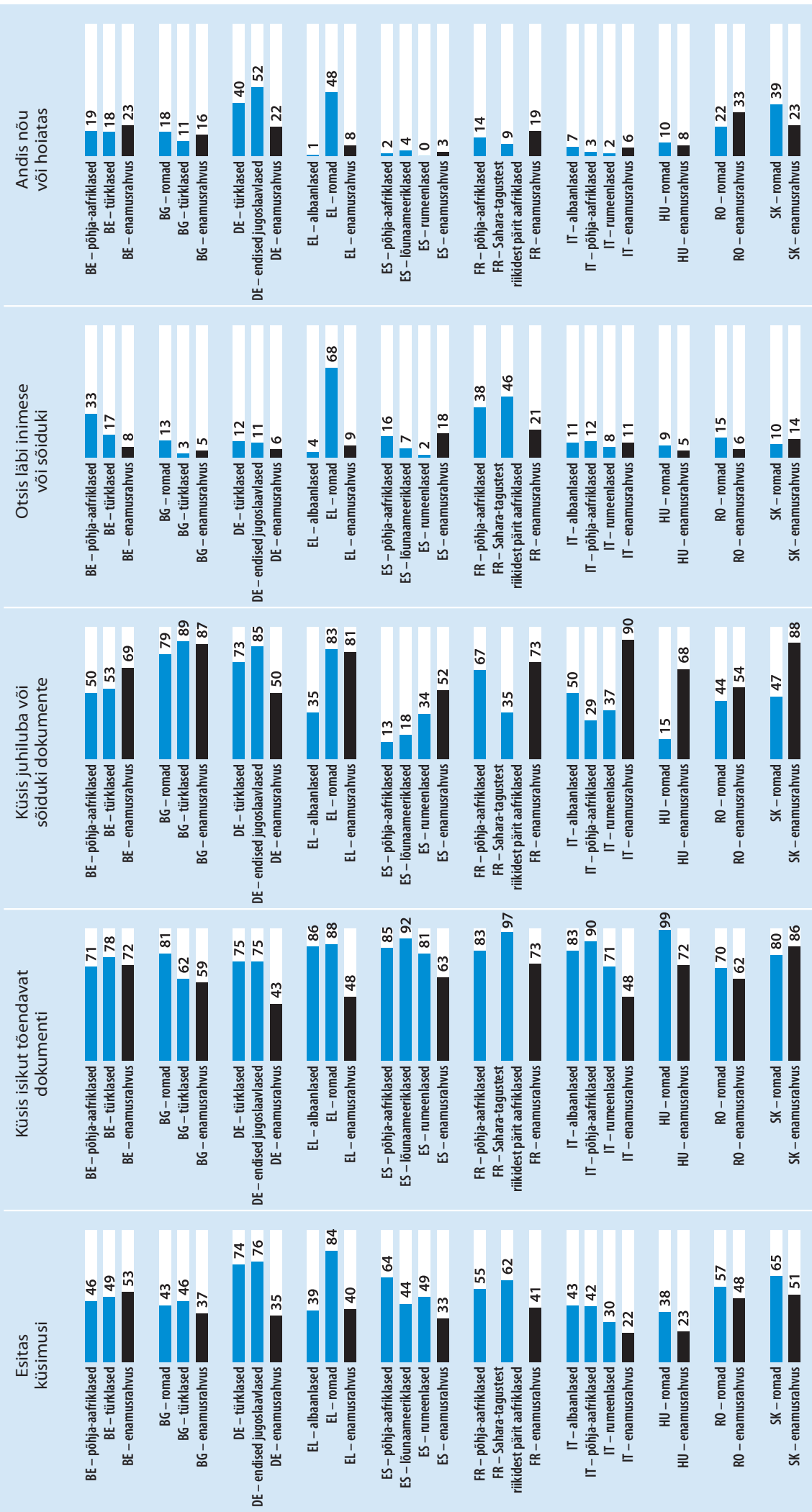
Jooniselt 5 nähtub ka, et rahvusvähemusse kuuluvatelt vastajatelt nõuti isikut tõendavat dokumenti sagedamini kui enamusrahvusest vastajatelt. Näiteks küsis Saksamaal politsei isikut tõendavat dokumenti 43% enamusrahvusest, 75% türklastest ja 75% endisest Jugoslaaviast pärit vastajatelt. Lisaks küsitles politsei rahvusvähemuste esindajaid kontrollimise käigus sagedamini.

Kõige pingsamalt politsei poolt jälgitud rühmana tõusevad esile Kreekas elavad romad, kes kogesid eraellu sekkuvat politseitegevust kõige rohkem, kui võrrelda kõigi küsitletud enamus- ja vähemusrühmi kümne liikmesriigi lõikes. Näiteks sai Kreekas küsitletud romadest viimase politseikontrolli käigus trahvi 49% vastanutest, 41%-le tehti alkoholi- või uimastikontroll ja 34% arreteeriti ja/või viidi politseijaoskonda.

Need tulemused tõendavad, et mõnedes liikmesriikides võib olla vaja süstemaatilisel jälgida politseikontrollide olemust ja viisi, kuidas valitakse kontrollimiseks üksikisikuid või rühmi, et oleks tagatud kontrollimise võrdõiguslikkus ning vahendite proportsionaalsus võrreldes saavutatava lõpptulemusega.

27st ELi liikmesriigist peab praegu vaid Ühendkuningriigi süstemaatilist registrit kõigi politseikontrollide, sealhulgas kontrollitud isiku(te) etnilise päritolu kohta, ning teeb selle teabe avalikult kättesaadavaks. Taolised andmed on olulised selleks, et teha kindlaks iga võimalik ebaproportsionaalne kontrollide rakendamine teatud kogukondade suhtes, mida tuleb kõrutada tõenditega sellest, kas nimetatud kontrollimised olid õigusvastase tegevuse tulemus või suutsid õigusvastast tegevust ennetada.

Mida politsei tegi viimase kontrolli käigus
viimase 12 kuu jooksul (%)

Joonis 5 (järg)

Mida politsei tegi viimase kontrolli käigus

möödunud 12 kuu jooksul (%)

Tegi alkoholi- või uimastikontrolli	Trahvis	Arreteeris / viis politseijaoskonda	Võttis altkäemaksuna raha või midagi muud	Muu
BE – põhja-aafrikalased ■ 6 BE – türiklased ■ 14 BE – enamusrahvus ■ 23	BE – põhja-aafrikalased ■ 18 BE – türiklased ■ 15 BE – enamusrahvus ■ 13	BE – põhja-aafrikalased ■ 4 BE – türiklased ■ 7 BE – enamusrahvus ■ 8	BE – põhja-aafrikalased ■ 1 BE – türiklased ■ 3 BE – enamusrahvus ■ 7	BE – põhja-aafrikalased ■ 11 BE – türiklased ■ 23 BE – enamusrahvus ■ 26
BG – romad ■ 8 BG – türiklased ■ 16 BG – enamusrahvus ■ 10	BG – romad ■ 13 BG – türiklased ■ 10 BG – enamusrahvus ■ 7	BG – romad ■ 0 BG – türiklased ■ 2 BG – enamusrahvus ■ 1	BG – romad ■ 6 BG – türiklased ■ 4 BG – enamusrahvus ■ 2	BG – romad ■ 1 BG – türiklased ■ 1 BG – enamusrahvus ■ 2
DE – türiklased ■ 15 DE – endised jugoslaavlased ■ 5 DE – enamusrahvus ■ 11	DE – türiklased ■ 18 DE – endised jugoslaavlased ■ 19 DE – enamusrahvus ■ 15	DE – türiklased ■ 2 DE – endised jugoslaavlased ■ 1 DE – enamusrahvus ■ 0	DE – türiklased ■ 0 DE – endised jugoslaavlased ■ 0 DE – enamusrahvus ■ 0	DE – türiklased ■ 15 DE – endised jugoslaavlased ■ 7 DE – enamusrahvus ■ 15
EL – albaanlased ■ 4 EL – romad ■ 41 EL – enamusrahvus ■ 15	EL – albaanlased ■ 7 EL – romad ■ 49 EL – enamusrahvus ■ 9	EL – albaanlased ■ 11 EL – romad ■ 34 EL – enamusrahvus ■ 2	EL – albaanlased ■ 0 EL – romad ■ 1 EL – enamusrahvus ■ 0	EL – albaanlased ■ 1 EL – romad ■ 2 EL – enamusrahvus ■ 1
ES – põhja-aafrikalased ■ 3 ES – lõunaameerikalased ■ 6 ES – rumeenlased ■ 7 ES – enamusrahvus ■ 12	ES – põhja-aafrikalased ■ 1 ES – lõunaameerikalased ■ 9 ES – rumeenlased ■ 1 ES – enamusrahvus ■ 12	ES – põhja-aafrikalased ■ 5 ES – lõunaameerikalased ■ 5 ES – rumeenlased ■ 1 ES – enamusrahvus ■ 5	ES – põhja-aafrikalased ■ 0 ES – lõunaameerikalased ■ 0 ES – rumeenlased ■ 0 ES – enamusrahvus ■ 0	ES – põhja-aafrikalased ■ 3 ES – lõunaameerikalased ■ 3 ES – rumeenlased ■ 0 ES – enamusrahvus ■ 13
FR – põhja-aafrikalased ■ 4 FR – Sahara-tagustest riikidest pärit aafrikalased ■ 2 FR – enamusrahvus ■ 13	FR – põhja-aafrikalased ■ 9 FR – Sahara-tagustest riikidest pärit aafrikalased ■ 8 FR – enamusrahvus ■ 18	FR – põhja-aafrikalased ■ 3 FR – Sahara-tagustest riikidest pärit aafrikalased ■ 7 FR – enamusrahvus ■ 1	FR – põhja-aafrikalased ■ 0 FR – Sahara-tagustest riikidest pärit aafrikalased ■ 0 FR – enamusrahvus ■ 1	FR – põhja-aafrikalased ■ 1 FR – Sahara-tagustest riikidest pärit aafrikalased ■ 1 FR – enamusrahvus ■ 3
IT – albaanlased ■ 1 IT – põhja-aafrikalased ■ 0 IT – rumeenlased ■ 1 IT – enamusrahvus ■ 5	IT – albaanlased ■ 4 IT – põhja-aafrikalased ■ 9 IT – rumeenlased ■ 4 IT – enamusrahvus ■ 16	IT – albaanlased ■ 1 IT – põhja-aafrikalased ■ 4 IT – rumeenlased ■ 3 IT – enamusrahvus ■ 0	IT – albaanlased ■ 0 IT – põhja-aafrikalased ■ 2 IT – rumeenlased ■ 0 IT – enamusrahvus ■ 1	IT – albaanlased ■ 0 IT – põhja-aafrikalased ■ 1 IT – rumeenlased ■ 3 IT – enamusrahvus ■ 3
HU – romad ■ 3 HU – enamusrahvus ■ 9	HU – romad ■ 8 HU – enamusrahvus ■ 6	HU – romad ■ 3 HU – enamusrahvus ■ 0	HU – romad ■ 2 HU – enamusrahvus ■ 3	HU – romad ■ 3 HU – enamusrahvus ■ 10
RO – romad ■ 7 RO – enamusrahvus ■ 8	RO – romad ■ 27 RO – enamusrahvus ■ 29	RO – romad ■ 1 RO – enamusrahvus ■ 1	RO – romad ■ 4 RO – enamusrahvus ■ 1	RO – romad ■ 5 RO – enamusrahvus ■ 3
SK – romad ■ 39 SK – enamusrahvus ■ 37	SK – romad ■ 19 SK – enamusrahvus ■ 22	SK – romad ■ 3 SK – enamusrahvus ■ 0	SK – romad ■ 1 SK – enamusrahvus ■ 1	SK – romad ■ 3 SK – enamusrahvus ■ 1

Politsei käitumine kontrollimise käigus ja usaldus politsei vastu

Politsei käitumine kontrollimise käigus

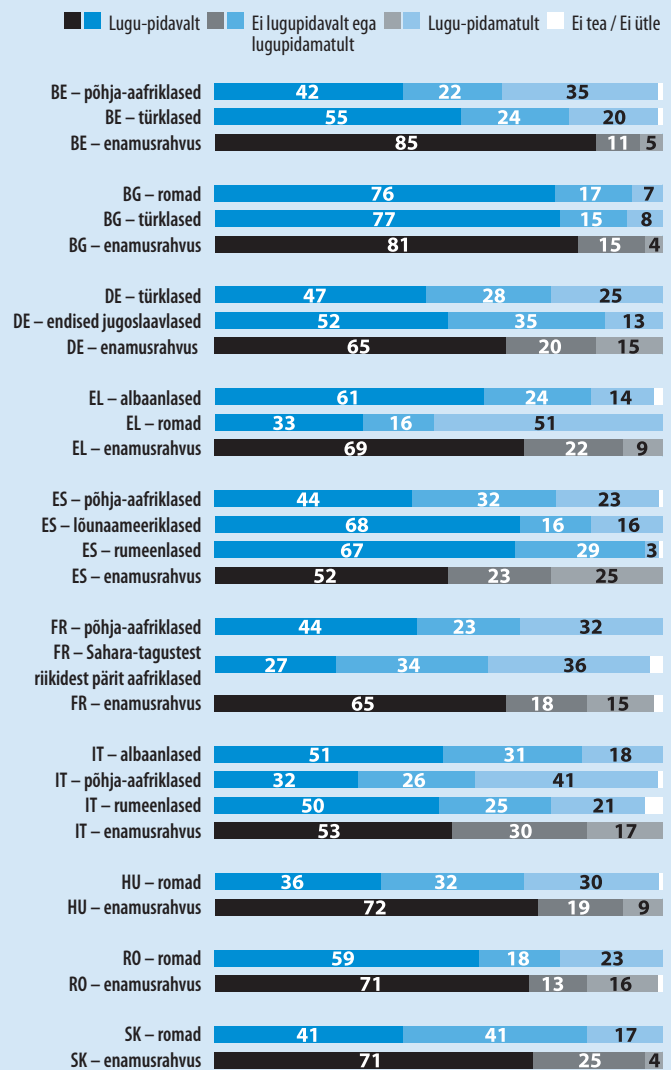
Seoses viimase politseikontrolli juhtumiga küsiti vastajatelt, kui lugupidavalt politsei nendega käitus. Joonisel 6 on näha, kui erinevalt vastajarühmad kogesid politseipoolset kohtlemist.

Tulemuste põhjal on selge, et enamusrahvusesse kuuluvad vastajad arvasid pigem, et politsei käitus nendega kontrollimise käigus lugupidavalt, samas kui rahvusvähemusse kuuluvad vastajad märkisid, et politsei käitus nendega lugupidamatult. Näiteks leidis Belgias elavatest põhja-aafriklastest vastajatest 42%, türklastest vastajatest 55% ja enamusrahvusest vastajatest 85%, et politsei käitus nendega viimase kontrollimise käigus lugupidavalt, samas kui põhja-aafriklastest vastajatest 35%, türklastest 20% ja enamusrahvusest vastajatest 5% pidas politsei käitumist lugupidamatuks.

Bulgaarias torkab silma, et üle kolmveerandi kõigist vastajatest (romadest 76%, türklastest 77% ja enamusrahvuse esindajatest 81%) märkis, et politsei kohtles neid viimase kontrollimise käigus lugupidavalt. Romadest vastajate osas ilmneb siin suur erinevus võrreldes teiste liikmesriikidega, näiteks Ungari märkis 36% romadest ja 72% enamusrahvuse esindajatest, et politsei kohtles neid lugupidavalt.

Joonis 6

Kui lugupidavalt käitus politsei viimase kontrolli ajal (%)

EU-MIDIS, küsimus F8

Üldine usaldus politsei vastu – sõltumata kontrollidest

Vaadeldes vastuseid küsimusele üldisest usaldusest politsei vastu, mis esitati *enne* konkreetseid küsimusi politseikontrollide kohta, avaneb kirju pilt, kui võrrelda samast liikmesriigist pärit enamusrahvusesse ja rahvusvähemusse kuuluvate vastajate vastuseid. Näiteks ilmneb jooniselt 7, et:

- **Hispaanias** oli nende vastajate osakaal, kes ütlesid, et nad pigem usaldavad politseid, erinevates rühmades sarnane: põhja-aafriklased 52%, lõunaameeriklastel 63%, rumeenlastel 67%; enamusrahvusel 62%;
- **Saksamaal** on kõigis rühmades täheldatav suur usaldus politsei vastu, kuid türklastest (63%) ja endisest Jugoslaaviast pärit vastajatega (75%) võrreldes on usaldus enamusrahvuse hulgas (89%) palju suurem;

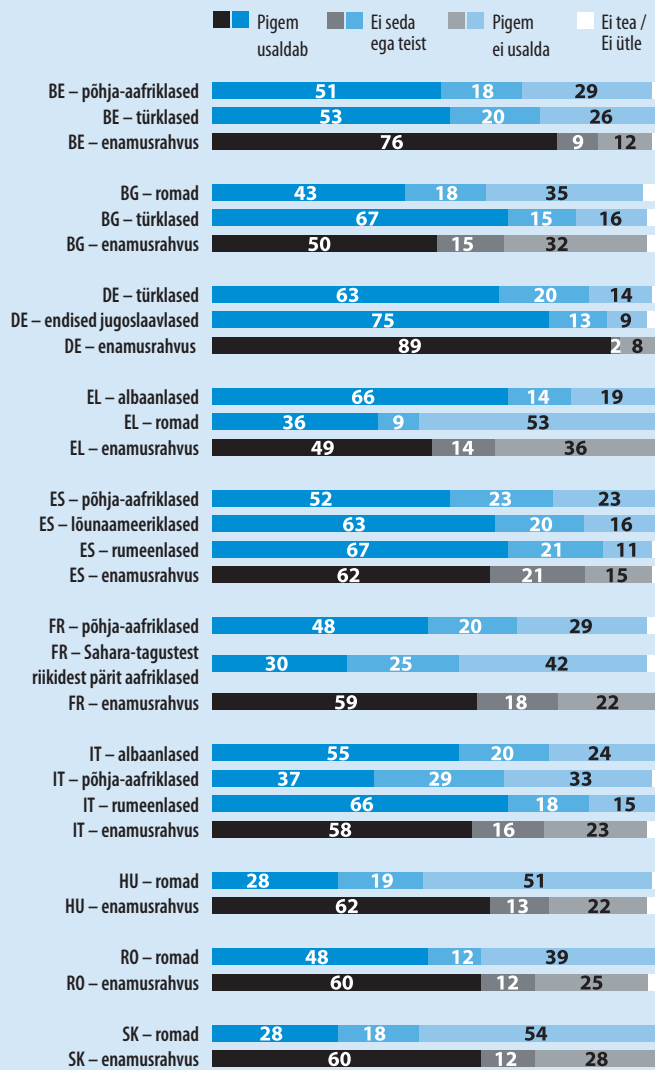
- **Kreekas** on romade (36%) ja enamusrahvusega (49%) võrreldes sisserännanud Albaania elanikkonna usaldus politsei vastu suurem (66%). Albaanlaste suur usaldus politsei vastu võib olla osaliselt seletatav ootustega politsei tegevusele nende kogemuste tõttu Albaanias.

Seos politsei vastu tuntava usalduse ja kontrollide käigus kogetud politseipoolse kohtlemise vahel

Kui võrrelda politsei vastu tuntava üldise usalduse taset vastustega, mille rahvusvähemused andsid küsimusele, kas viimase politseikontrolli käigus pidasid nad ennast etnilise päritolu alusel koostatud profiili kasutamise ohvriks, avaneb järgmine selge suunitlusega pilt:

50% vastajatest, keda politsei kontrollis ja kes *ei pidanud* seda etnilise päritolu alusel koostatud profiili kasutamise tulemuseks, ütlesid, et üldiselt pigem usaldavad politseid, samas kui vastajatest, keda politsei kontrollis ja kes *pidasid* seda etnilise profiili kasutamise tulemuseks, ütlesid 27%, et nad pigem usaldavad politseid. Järelikult on olemas selge seos politseipoolse diskrimineeriva kohtlemise tajumise ja politsei tegevuse vastu tuntava üldise usalduse vahel.

Joonis 7
Usaldus politsei vastu (%)

EU-MIDIS, küsimus F1

POLITSEIKONTROLLI KOGEMUSED JA SELLE TAJUMINE SÖLTUVALT VASTAJATE ISIKUTUNNUSTEST

Kõrvuti etnilise päritolu ja sisserännanu staatusega, mis on EU-MIDISe erilise tähelepanu all, koguti uuringus teavet kõikide küsitletud *vähemusrahvusest vastajate* mõningate isikutunnuste kohta, nagu sugu, vanus ja töösuhte liik.

See teave võimaldab paremini mõista kinnipidamise kogemuste erinevust (politsei kontrollitud vastajate protsendimäär) ning annab ühtlasi teavet kinnipidamise *tajumise* kohta (selliste vastajate protsendimäär, keda kontrolliti ja kes arvasid, et see toimus etnilise päritolu või sisserännanu tausta tõttu, s.t etnilise profiili tõttu).

Tulemused toovad välja rühmad, kes kogevad politseikontrolli rohkem ja tajuvad seda diskrimineerivana, ning keda politsei peaks seetõttu kohtlema tähelepanelikult, kui tahetakse ära hoida süüdistusi diskrimineerivas kohtlemises.

Kõikide küsitletud rahvusvähemusse kuuluvate vastajate kogutulemuste hulgast on järgnevas toodud esile mõningad järeldused:

- **Sugu.** Mehi kontrollitakse naistest sagedamini. Keskmiselt pidas politsei viimase 12 kuu jooksul kinni rahvusvähemusse kuuluvatest meessoost vastajatest 35% ja naissoost vastajatest 14%. Märkimisväärselt rohkem mehi (38%) kui naisi (28%) arvas, et neid peeti kinni etnilist profiili kasutades.
- **Vanus.** 50aastastest ja vanematest vastajatest oli politsei viimase 12 jooksul kontrollinud 15%, 16–24aastaste seas oli viimase 12 kuu jooksul kontrollitud 28%, 25–34aastaste seas 27% ja 35–49aastaste seas 25%. Nooremate vanuserühmadega võrreldes arvasid üle 50aastased (29%) vastajad väiksema tõenäosusega, et neid peeti kinni etnilist profiili kasutades.
- **Haridus.** Mida kõrgem oli vastajate haridustase (koolis käidud aastate arvus mõõdetuna), seda suurema tõenäosusega ütlesid nad, et politsei kontrollis neid viimase 12 jooksul; näiteks teatab 16% vastajatest, kes on koolis käinud 5 aastat või vähem, et politsei kontrollis neid viimase 12 kuu jooksul, 6–9 aastat koolis käinud vastajatel on see näitaja 22%, 10–13 aastat koolis käinutel 25% ja 14 aastat või kauem koolis käinutel 29%. Seda tendentsi võib selgitada tõsiasia, et haritud vastajad on tavaühiskonda rohkem integreerunud ja seetõttu puutuvad politseikontrolliga rohkem kokku, sest nad võivad töötada või käia regulaarselt piirkondades, kus on ülekaalus enamusrahvus; seega on nad haavatavamad politseikontrolli suhtes, sest neid peetakse nendes piirkondades sinna mittekuuluvaks⁵. Teine seletus võiks olla see, et rohkem koolis käinud inimesed teadvustavad oma õigusi rohkem ja on ehk seetõttu tundlikumad olukordade suhtes, mida võib pidada diskrimineerivateks.
- **Töösuhte liik.** Töötavaid ja töötuid vastajaid kontrollis politsei viimase 12 kuu jooksul suurema tõenäosusega (vastavalt 28% ja 26%) kui selliseid vastajaid, kes liigitasid end kodumajapidamises töötajateks või tasustamata töö tegijateks (14%), või kes ei olnud aktiivsed (19%), sh pensionärid ja õppurid. Neid tulemusi saab lihtsamalt mõista, kui arvestada, et enamasti liigitasid naised ennast kodumajapidamises töötajateks või tasustamata töö tegijateks ja naisi – nagu eespool märgitud – kontrollitakse meestest harvemini. Nagu nähtub vanust puudutavatest tulemustest, kontrollitakse samas ka pensionäre, kelle vanus on üle 50 aasta, väiksema tõenäosusega kui nooremaid isikuid.
- **Traditsiooniline või religioosne riietus.** Uuringus küsiti vastajatelt, kas nad kannavad avalikes kohtades traditsioonilist või religioosset riietust, ning ilmses, et peamiselt tegid seda naissoost vastajad. Kui tulemusi vaadata soost lähtudes, selgub, et naisi, kes kannavad traditsioonilist või religioosset riietust, kontrollib politsei sama suure tõenäosusega kui naisi, kes sellist riietust ei kannu; sama kehtib meeste kohta. Samal ajal leidis võrdne arv traditsioonilise riietuse kandjaid ja neid, kes ei kandnud traditsioonilist riietust, et neid kontrolliti etnilist profiili kasutades – mis näib olevat märk sellest, et riietusest sõltumata määrab inimese etniline päritolu selle, kuidas nad kogevad ja tajuvad politseikontrolli. Võrreldes riietusega näivad muud tegurid, näiteks meessugu (koos etnilise päritoluga), mõjutavat tugevamalt tõenäosust, et inimest kontrollitakse ja ta tajub etnilise profiili olemasolu.
- **Riigikeel emakeelena.** Vastajad, kes räägivad elukohajärgse liikmesriigi riigikeelt emakeelena, leiavad sagedamini, et nende viimase kogetud politseikontrolli käigus kasutati etnilist profiili (46% riigikeele kõnelejatest ja 33% riigikeelt mitte kõnelejatest). Üks seletus võib olla see, et mida rohkem on vastajad integreerunud, seda enam tajuvad nad enda kohtlemist diskrimineerimisena.

⁵ Sollund, R. (2006), Racialisation in police stop and search practice – the Norwegian case, *Critical Criminology*, Vol. 14, No. 3, special issue on „Ethnic Profiling, Criminal (In)Justice and Minority Populations”, lk 265–292.

KURITEO OHVRIKS LANGEMINE JA POLITSEILE TEATAMINE

Lisaks küsimustele, mis puudutasid politseikontrolli ja usaldust politsei vastu, esitati uuringu EU-MIDIS käigus vastajatele rida küsimusi nende kogemustest kuriteo ohvriks langemise kohta. Isikuvastaste kuritegudega seoses, nagu kallaletungid ja ähvardused ning rasked ahistamised, küsiti vastajatelt, kas nemad või keegi teine teatas nimetatud juhtumitest politseile, ning kui ei teatanud, siis miks seda ei tehtud.

Joonisel 8 on toodud põhjused, miks viimasest kallaletungist, ähvardusest või raskest ahistamisest ei teatud, kõigi küsitletud rahvusvähemusse kuuluvate vastajate löikes, kes märkisid, et on langenud isikuvastase kuriteo ohvriks. Vastajatel paluti kirjeldada, millistel põhjustel nad ei teatanud antud juhtumist ja küsitlejad liigitasid nende vastused 11 võimalikku erinevasse kategooriasse.

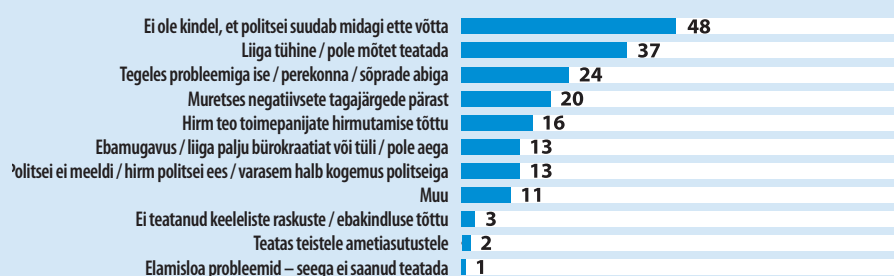
- Iga teine kallaletungi, ähvarduse või raske ahistamise ohver (48%) ütles, et ei teatanud nimetatud juhtumist politseile, sest ei olnud kindel, et politsei suudab midagi ette võtta.
- 13% ohvritest ei teatanud politseile teatamisega kaasneva ebamugavuse, ajakulu ja bürokraatia tõttu.
- 13% ohvritest ei teatanud politseile, sest neile ei meeldinud politsei või nad kartsid politseid ja/või põhjusel, et neil oli politseiga varasem halb kogemus.

Need tulemused näitavad kuriteo ohvriks langenuid rahvusvähemuse esindajate vähest usaldust politseitegevuse kui avaliku teenuse vastu. Eriti murettekitav on asjaolu, et 13% rahvusvähemuse ohvritest ei teatanud politseile, sest nad tajusid ja kogesid politsei tegevust väga negatiivselt. Kui vaadelda antud tulemusi koos uuringu nende järeldustega, mis puudutavad üldist usaldust politsei vastu ja seda, kui lugupidavaks pidasid rahvusvähemused enda kohtlemist politsei poolt viimase kontrollimise käigus, on selge, et vähemusrühmadel on vähe usku politseitöösse kui avalikku teenusesse, mis suudab neid abistada.

Kui arvestada, et mõnede rühmade korral tajuti rassikuriteo ohvriks langemist eriti palju – 18% kõikidest romadest ja 18% kõikidest Sahara-tagustest riikidest pärit aafriklastest vastajatest leidis, et nad on olnud rassilistel motiividel toimunud kallaletungi, ähvarduse või raske ahistamise ohvrid –, siis toovad uuringu tulemused mitteteatamise kohta esile vajaduse teha jõupingutusi, et tugevdada haavatavate ohvrite usaldust politsei kui avaliku teenuse vastu, mis suudab tõhusalt reageerida teadetele rassikuriteo ohvriks langemisest. Uuringu üksikasjalikest tulemustest üksikute vastajarühmade kaupa, mis on esitatud põhitulemuste aruandes (2009), tulevad esile need, kes olid eriti haavatavad tajutatvalt rassilistel motiividel toimunud kuritegude suhtes, samuti politseile teatamise määrad ning – eriti olulisena – mitteteatamise põhjused.

Joonis 8

Põhjused, miks ei teatud viimasest kallaletungi, ähvarduse või raske ahistamise juhtumist politseile (%)

EU-MIDIS, küsimused DD13 ja DE12

TULEMUSTE KASUTAMINE

Käesolevas eriaruandes esitatud andmed toovad poliitikakujundajate, õiguskaitseorganite ja vähemuskogukondade jaoks välja rea probleeme, mida saab käsitleda kohalikul, riiklikul ja ühenduse tasandil, nimelt:

- anonüümsete koondandmete kogumine politseikontrollide kogemise kohta etnilise päritolu ja muude tunnuste (näiteks vanuse), löikes aitab teha kindlaks suundumusi, mis on seotud kontrollimise käigus võimaliku diskrimineeriva etnilise profiili koostamisega politsei poolt. Siinsed andmed aitavad võidelda diskrimineeriva kohtlemisega seal, kus seda esineb⁶.
- Üksikasjalik teave kontrollimise ulatuse, sageduse, asjaolude ja olemuse kohta aitab välja selgitada võimaliku diskrimineeriva kohtlemise liike. Seda teavet saab politsei kasutada, et analüüsida ja kontrollida oma tegevust seoses mittediskrimineeriva kohtlemise ja tõhusama politseitöö suunitlusega.
- Tuleb teha jõupingutusi, et koguda andmeid vähemus- ja enamusrühma esindajate kogemustest politseikontrolliga, et tuvastada ja mõista võimalikku erinevat kohtlemist.

- Kuigi diskrimineeriva etnilise profiili tegelikku kasutamist on raske tõendada, näitab mõnede vähemuskogukondade poolt tihti tajutud profiili olemasolu, et tuleb teha tööd vähemusrühmade ja politsei suhete parandamiseks.
- Vähemusrühmad, kes tajuvad end politseipoolse etnilise päritolu alusel diskrimineeriva profiili koostamise ohvrina, usaldavad politseid pigem vähem kui teised rahvusvähemused, mis tähendab, et tuleb kaaluda politseitegevuse negatiivse mõju kontrollimist ja teha jõupingutusi vähemuskogukondade usalduse suurendamiseks politsei vastu.
- Uuringu tulemused osutavad vajadusele parandada võimalusi, et rahvusvähemused tajusid politseitööd avaliku teenusena, mis on võimeline vastama kuriteo ohvrite vajadustele ning eriti rassikuritegude ohvrite vajadustele.

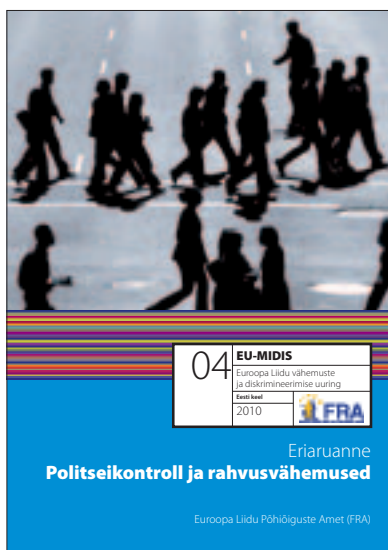
Käesolevas eriaruandes toodud tulemusi tuleks vaadelda koos FRA trükises „Politseitöö tõhustamine – etnilise päritolu alusel diskrimineerivatest profiilidest arusaamine ja nende koostamise ennetamine. Juhis“ (2010) esitatud tulemustega.

⁶ Uuringust EU-MIDIS nähtub, et üldiselt oleks enamik uuritud rahvusvähemusse kuuluvatest vastajatest sellega nõus, et kogutakse teavet nende etnilise päritolu kohta, kui see aitaks tuvastada diskrimineerivat kohtlemist.

See aruanne on seotud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 21, milles on sätestatud diskrimineerimiskeeld.

Need kaks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) aruannet käsitlevad politsei ja vähemuste suhetega tihedalt seotud probleeme.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet

EU-MIDIS Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring

Eriaruanne. Politseikontroll ja rahvusvähemused

Kujundus: red hot'n'cool, Viin

2011 — 16 lk — 21 x 29,7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-730-2

TK-30-09-255-ET-C

DOI: 10.2811/41915

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kohta on Internetis saadaval rohkesti lisateavet. Teave on kättesaadav FRA kodulehel (<http://fra.europa.eu>).

© Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2010

Reprodutseerimine on lubatud mitteäriilistel eesmärkidel, kui viidatakse algallikale.

Käesolevas aruandes kasutatud fotode mis tahes kasutamiseks ja reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba vahetult autoriõiguse valdajalt.

© Aaron Kohr - Fotolia.com

ISBN 978-92-9192-730-2

9 789291 927302

TK-30-09-255-ET-C

VEEBILEHT:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

VAATA LISAKS:

EU-MIDIS Main Results Report

EU-MIDIS at a glance

Data In Focus 1: The Roma

Data in Focus 2: The Muslims

Data In Focus 3: Rights Awareness
and Equality Bodies

TECHNICAL REPORT (ONLAIN)

SURVEY QUESTIONNAIRE (ONLAIN)

Väljaannete talitus